

AZAMETLER

Azamet kelebekleri, tanımı oldukça zor gruptandır. Bu grubun dişileri beyaz, açık sarı veya sarı renkli olup tanımları oldukça zordur ve karıştırılması kolaydır. Tanımlar en sağlıklı şekli ile erkek birey kanat üstünden yapılabilmektedir. Bu sebeple bu tanı kartında ağırlıklı olarak erkek birey kanat üstü fotoğrafları ve buna uygun tanım kriterleri kullanılmıştır.

SARI AZAMET (*Colias crocea*)

Dağılım: Tüm bölgeler

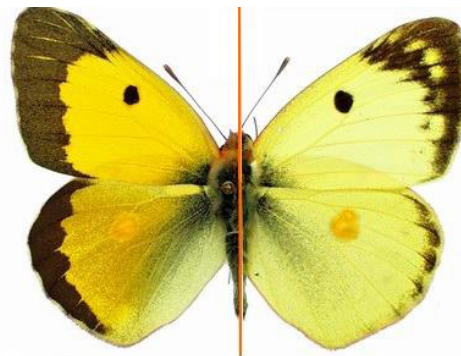
- En yaygın türlerimizden biri olup sıcak bölgelerde neredeyse tüm yıl gözlenir.
- Parlak sarı rengi ile her yükseklik ve alanda karşımıza çıkar. Bu sebeple diğer azamet türleri kriterlerini karşılamayan tüm azametler Sarı Azamet olarak kabul edilebilir.

GÜZEL AZAMET (*Colias alfacariensis*)

Dağılımı: Tüm bölgeler

- Ege ve Güneydoğu Anadolu'da daha az olmakla birlikte tüm bölgelerde görülebilir.
- Açık limon sarısı rengi, sivri apeksi ile dikkat çeken bireylerden kanat üstü kaydı alarak tanımlamak en doğru yoldur. Bu amaçla uçar karesi veya ters ışık karesi kullanılabilir.
- Sarı Azamet'ten farklı olarak, kanat üstü siyah bandı ön kanat apeksinde sarı benekler içerir ve siyah bant özellikle arka kanatta çok ince olarak gözlenir. Hatta bazı bireylerde sadece ön kanada yakın kısımda az miktarda izlenir.

Sarı Azamet

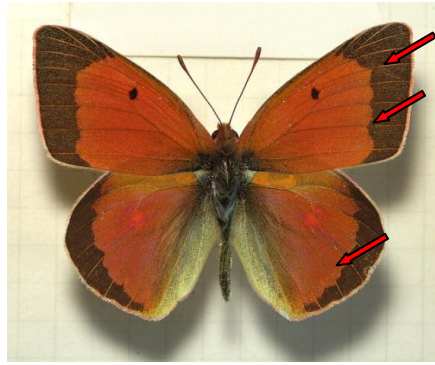
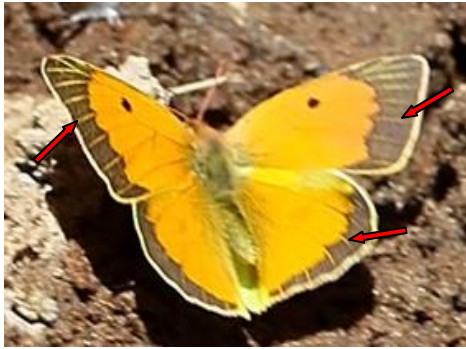
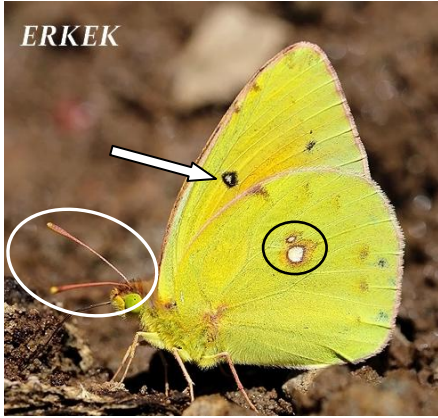
Güzel Azamet

<http://www.biolib.cz/en/image/id9902/>

Bu bölüme kadar bahsedilen Sarı Azamet ve Güzel Azamet tüm bölgelerde görülebilen yaygın türler iken, bundan sonra anlatılacak olan azametler daha yerel dağılım gösteren, yükseklik ve/veya bitkisiyle daha kolay tanımlanabilen türlerdir.

ANADOLU AZAMETİ (*Colias aurorina*)

Anadolu Azameti dişi bireyleri turuncu ve beyaz renkte olmak üzere iki ayrı formda görülebilir. Turuncu formları kanat altından tanımak daha kolayken, beyaz formların teşhisi oldukça zordur. Erkek bireylerin kanat üstü genellikle belirgin turuncu renkte iken, bazı bireylerde açığa da bağlı olarak daha sarıya yakın görülebilir. Türün kayıtları genel olarak 1.500 metre ve üzerindeki irtifalardandır. Bu tür irtifaya göre haziran – temmuz aylarında ve daha yükseklerde ağustos ayında uçar. Dağılım teşhis için oldukça önemlidir. Habitat görece kurak çalılık alanlardır.

1-3 - <http://babochki-kavkaza.ru>

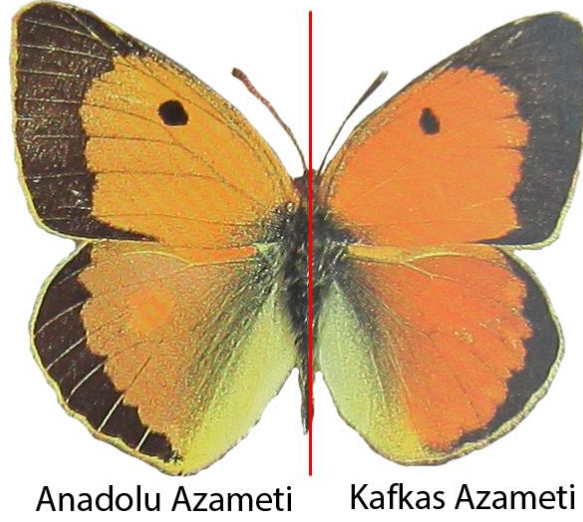
2- https://en.wikipedia.org/wiki/Colias_aurorina#/media/File:Colias.aurorina.heldreichi.mounted.jpg

4-5 http://www.lepiforum.de/webbbs/images/forum_2/pic73568.jpg

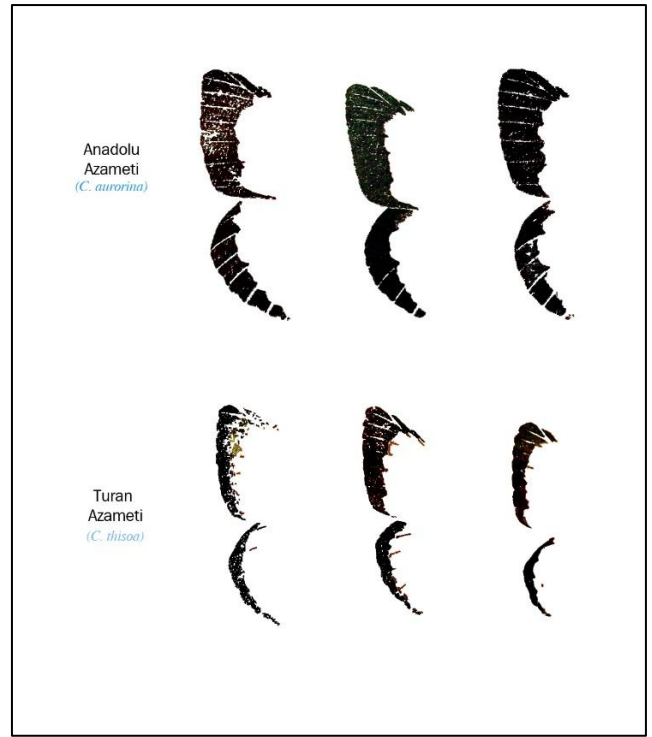
6 http://www.boldsystems.org/index.php/Taxbrowser_Taxonpage?taxid=77227

- Kanat altı yeşile çalar, bu özellikle dişi bireylerde daha belirgindir.
- Ucu sarı, gerisi turuncu/pembe renkli antenler, ucu daha koyu olan Sarı Azamet ve Güzel Azamet anteninden farklıdır.
- Ön kanat altında genelde içi boş küçük diskal benek (beyaz ok) bulunurken, arka kanat altında diskal benekler çevresinde bulunan alan kanat geneli ile kontrast oluşturmaz (siyah halka).
- Erkek kanat üstünde turuncu renge ek olarak her iki kanatta siyah bantlarda belirgin çizgiler vardır (kırmızı oklar).
- Beyaz form dişi kanat üstünde diskal benek turuncu izlenir (mavi ok).

- Dişi bireyler diğer türlerin dişilerinden arka kanat üstü çok parlak turuncu diskal benekleriyle ayırmak mümkün olabilir. Bu özellikle beyaz formu bireylerde çok dikkat çekicidir.
- Erkek bireyler ise dağılım alanının kesiştiği alanlar itibariyle diğer bir turuncu azamet olan Kafkas Azameti ile karışabilir. Ancak bu iki türün habitatu oldukça farklıdır. Anadolu Azameti'nde renkler genel olarak daha soluk turuncudur ve turuncu bölgede damarlar izlenir. Kafkas Azameti'nin kanat üstünde ise turuncu bölge temizdir. Anadolu Azameti'nin kanat üstünde turuncu orta bölgede damarlar siyahtır. Kafkas Azameti'nde ise bu alandaki damarlar seçilmez. Ayrıca Anadolu Azameti'nde kenar bantları Kafkas Azameti'ne göre daha geniştir.

Azametler grubunun en iri iki türüdür (Anadolu ve Kafkas)

KAFKAS AZAMETİ (*Colias caucasica*)

Ülkemiz kayıtları temmuz ve ağustos ayları arasında, Artvin Kaçkarları 1.800 metre üzerindedir. Habitatı; orman içi açıklıkları ve çiçekli dağ etekleri olup uçuş bölgesinde karıştırmadan teşhis edilebilir. Aşağıda fotoğraf için tanı kriterleri verilmiştir. Dişi bireyleri yine açık renk beyaz ve turuncu olmak üzere iki formda görülebilir.

Benzer türler: Kafkas Azameti ve Turan Azameti (erkek bireyler)

Habitat: Kaçkarlar

Erkek bireyler

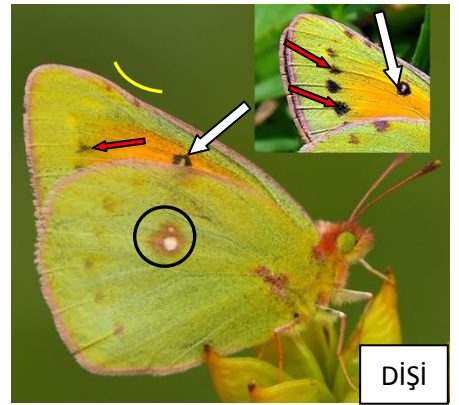
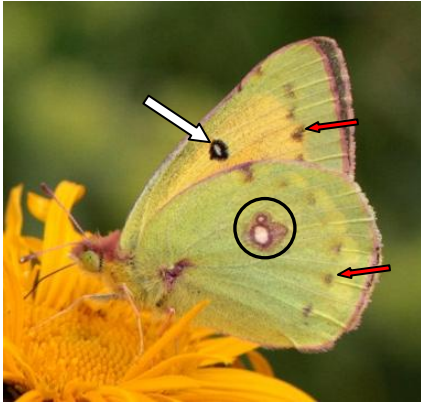
3

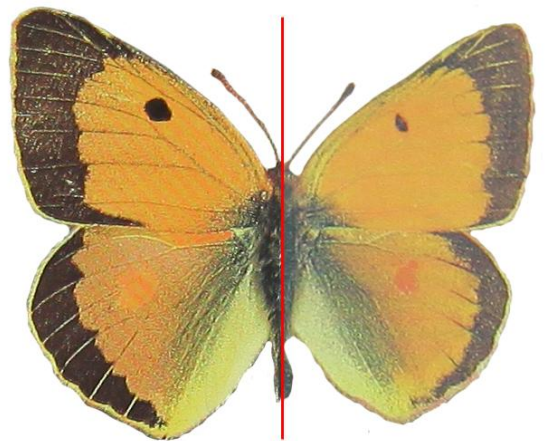
- Ön kanat altı diskal benek içi dolu ve iridir (beyaz ok).
- Arka kanat ikili diskal benek çevresindeki halka koyu renk olup kanat geneli ile kontrast oluşturur (siyah halka).
- Bireylerin büyük çoğunluğunda her iki kanat altında kırmızı okla işaretli siyah benekler izlenir.
- Beyaz form dişi kanat üstünde diskal benek sarı izlenir (mavi ok).

TURAN AZAMETİ (*Colias thisoa*)

Dağılımı olan bölgelerde 2.000 metre ve üzerinde dağlık çayırarda, temmuz - ağustos aylarında gözlenebilmektedir. Diğer azametlerden farklı olarak dişi bireyleri daha koyu turuncu ve siyah pullu olup, bu bireyleri sahada tanımak daha kolaydır.

DDTD

Anadolu Azameti

Turan Azameti

- Ön kanat altında diskal benek küçüktür ve içi boş izlenir (beyaz oklar).
- Kanat altında kırmızı okla gösterilen siyah benekler belirgin izlenir. Anadolu Azameti'nde bu benekler siliktir.
- Erkek kanat üstünde kenar siyah bantları her iki kanatta da incedir ve ön kanatta oldukça dalgalı seyreder.
- Turan Azameti ön kanat apeksine yakın girintili kısım apeksin daha sivri görünmesini de sağlar (sarı yay).
- Arka kanat diskal benek çevresindeki koyu alan Anadolu Azameti'ne göre daha belirgin, Kafkas Azameti'ne göre ise daha az belirgindir (siyah halka).

AZERİ AZAMETİ (*Colias cholorocoma*)

Türün tanımı dişi bireylerde oldukça zordur. Erkek bireyler, diğer azametlerden oldukça farklı karakteristik yapısı ile bölgesinde kolayca fark edilebilir. Tanımda pek çok kriteri bir arada değerlendirerek yaklaşmak en doğru yol olacaktır. Bitkisine oldukça bağlı olan bu tür, habitatı olan yüksek rakımlı taşlı yamaçlarda, bitkileri arasında ve çevresinde uçarken gözlenebilir. Genellikle 2.000 metre ve üzeri güney, güneybatı rüzgarlı yamaçları sever. En kolay bulunacağı yerler olarak Aladağlar / Niğde ve Palandöken Dağı lokasyonları belirtilmiştir. Uçuş zamanı, *O. cornuta* bitkisinin çiçek açma zamanı ile denktir. Kazıkoparan'da, haziran - temmuz ortası, diğer alanlarda temmuz ortası - ağustos ortası görülebilir.

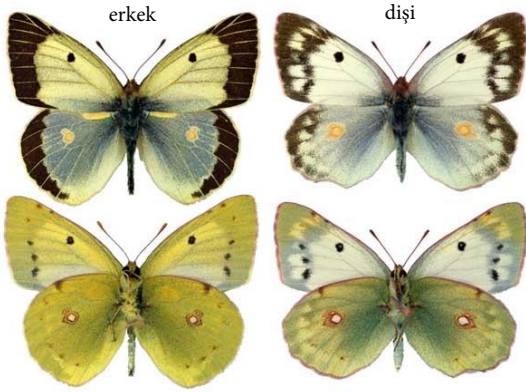

Boynuzlu korunga - *Onobrychis cornuta*
http://www.euroleps.ch/seiten/b_art.php?art=fab_cornuta

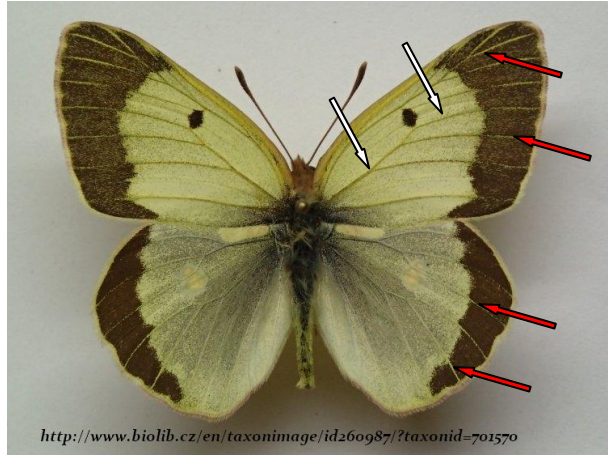

Olçay YEGIN

<http://butterflies-moths-turkey.com/colias-chlorocoma-azer-azameti.93.html>

<http://babochki-kavkaza.ru/index.php/pieridae/232-colias-chlorocoma/283-colias-chlorocoma-.html>

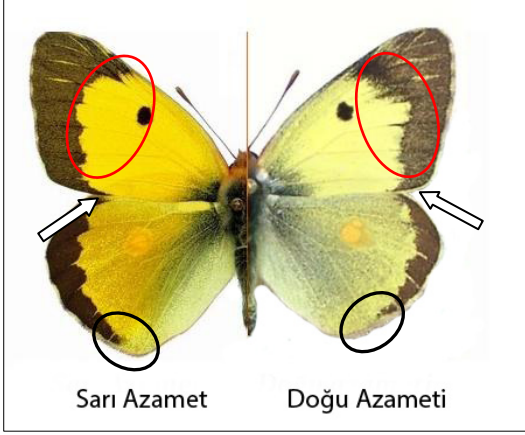
<http://www.biolib.cz/en/taxonimage/id260987/?taxonid=701570>

- Açık sarı renkteki (hatta bazen beyaza yakın) türün kanat üstü, özellikle arka kanatta oldukça fazla miktarda siyah pul taşır.
- Erkek birey kanat üstünde kenar siyah bantları sarı çizgilerle bölünmüştür (kırmızı oklar).
- Ön kanatta var olan damarlar siyah pullarla belirginleşmiştir (beyaz oklar).
- Ön kanat altında diskal benek küçük ve genelde içi boştur (mavi ok).

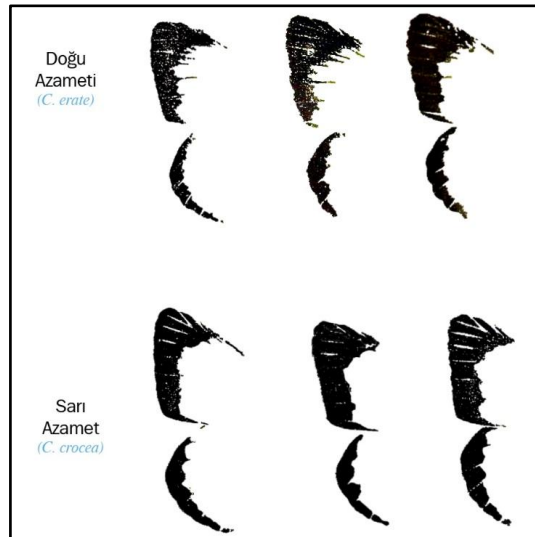

DOĞU AZAMETİ (*Colias erate*)

Tanımı zor azamet türlerinden olup genel itibarı ile Sarı Azamet'e benzer ancak rengi yeşilimsi sarı limoni sarıdır. Tanım için net bir erkek kanat üstü karesi gerektiğinden teşhisi oldukça güçtür.

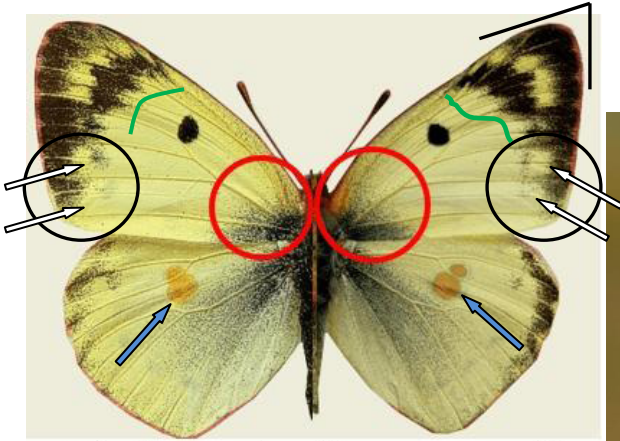

- Açık limon sarısı rengi Güzel Azamet'i andırsa da her iki kanatta izlenen kalın siyah kenar rengi ile aslında Sarı Azamet ile benzer ve karışabilecek morfolojik özellikler taşımaktadır.
- Doğu Azameti'nde apeks altında ve kırmızı halkalı alanda siyah renk bazala doğru kirli şekilde uzarken, Sarı Azamet'te bu kısımda sınır daha nettir.
- Ön kanat siyah kısım arka kanat komşuluğunda Sarı Azamet'te bazala doğru uzarken, Doğu Azameti'nde bu kısım kısadır ve hatta hiç uzamayabilir (beyaz oklar).
- Arka kanat siyah bant birçok Doğu Azameti'nde daha incedir ve daha kısadır (siyah halkalar).
- Kanat altında kenar alt siyah benekleri genellikle daha belirgindir.

ORMAN AZAMETİ (*Colias hyale*)

Orman Azameti dağılımı olan alanda sadece Güzel Azamet ile karıştırılabilir ve bu iki türün ayrımı oldukça zordur. 1.700 metre ve üzerinden kayıtları olan türün dağılımı Kuzeydoğu Anadolu ile sınırlıdır. Haziran ortası - ağustos ortası uçuş zamanı da ayırırda kullanılabilir.

Güzel Azamet

Orman Azameti

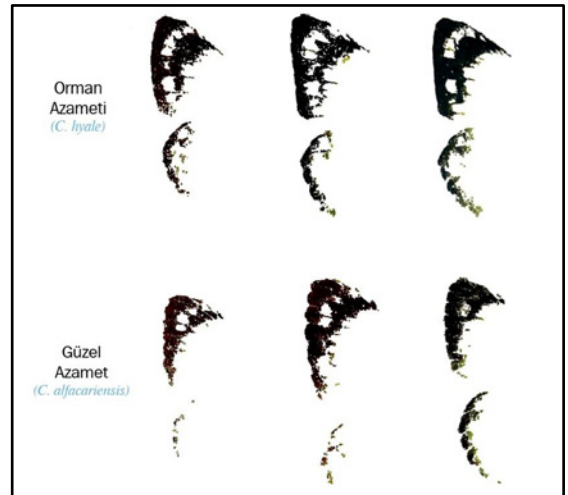
http://www.euroleps.ch/seiten/s_art.php?art=pier_alfacariensis&modus=

Orman Azameti

Güzel Azamet

- En önemli ve belirgin kriter apekslerdir. Orman Azameti apeksi daha sivri yapısı ile dikkat çeker. Ancak bu durum fotoğraftan tespit sırasında pek yardımcı olmayabilir. Fotoğrafın çekim açısına göre apeksin kimi zaman olduğundan daha farklı gözükebileceği de unutulmamalıdır.
- Orman Azameti ön kanat üstü bazal bölgesi daha siyah pullu iken, Güzel Azamet'te bu siyah pullanma daha dar alanı işgal eder ve daha temizdir (kırmızı halka).
- Yine birçok örnek incelendiğinde ön kanat üstünde siyah halka ile gösterilen kısımda yer alan boş hücrelerin; Güzel Azamet'te genellikle sadece biri sınırları ile izlenebilirken, Orman Azameti'nde örneklerin çoğunda iki hücre de izlenebilir.
- Orman Azameti örneklerinde arka kanat diskal benek Güzel Azamet'e göre daha silik iken, Güzel Azamet'te biraz daha belirgindir (mavi oklar).
- Orman Azameti'nde ön kanat siyah bandı apeks altında bazala doğru daha fazla girerken, Güzel Azamet'te düzgün bir yay çizer ve bazala uzamaz (yeşil yay/çizgi).
- Kanat altından ayırırda yine apeks sivrililiğine ve arka kanat alt köşelerinin formuna dikkat etmek gerekir. Orman Azameti'nde bu kısım küçük bir çıkıntı yaparken, Güzel Azamet'te görece daha yuvarlak seyreder (mavi halka).

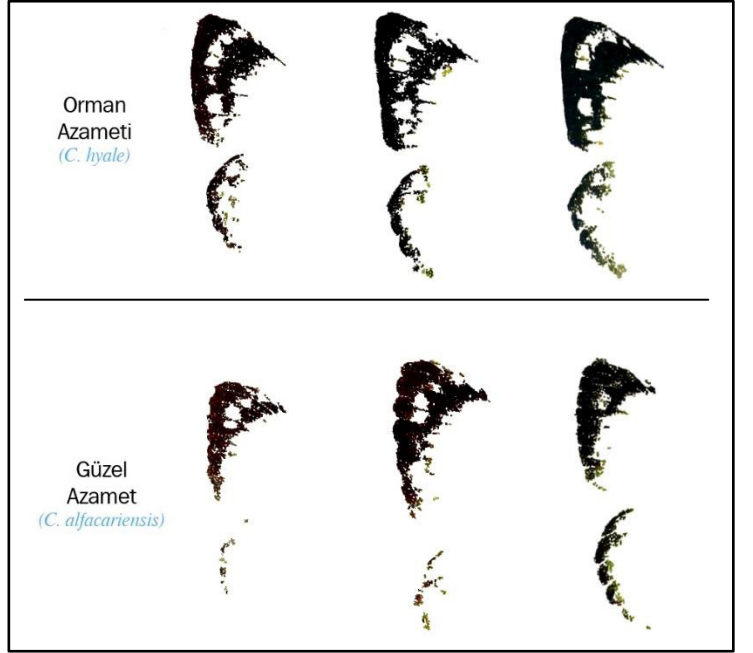
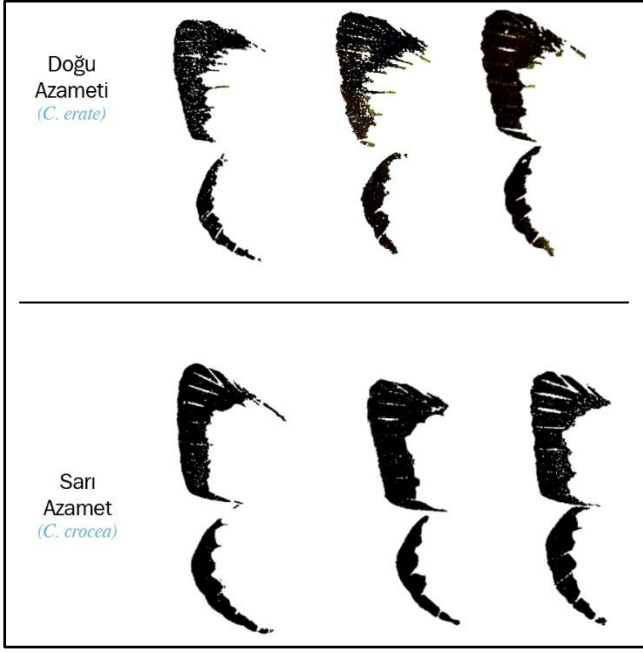

Tanı kartı son bölümünde, farklı azamet türlerinin ayırımında fikir vermesi açısından, erkek kanat üstleri siyah alandan bir tanı anahtarı çalışması yapılmıştır. Bu anahtar çalışması türlerin birbirine oranları, benzer ve farklı yönlerini karşılaştırabilmek için bir yardımcı niteliğindedir. Varyasyonlar da hesaba katıldığında teşhis için her zaman kesin ibareler sunmayabilir.

AZAMET ERKEKLERİ KANAT ÜSTÜ SİYAH BANT TANI ANAHTARI

Anadolu Azameti (<i>C. aurorina</i>)	Sarı Azamet (<i>C. crocea</i>)	Azeri Azameti (<i>C. choloracoma</i>)	Güzel Azamet (<i>C. alfacariensis</i>)	Orman Azameti (<i>C. hyale</i>)	Doğu Azameti (<i>C. erate</i>)	Kafkas Azameti (<i>C. caucasica</i>)	Turan Azameti (<i>C. thisoa</i>)
							
							
							

Benzer türleri birbirleri ile karşılaştırmak için (Erkek Bireyler)

Hazırlayanlar:

**Hakan YILDIRIM
Ali BALİ
Onat BAŞBAY**

Katkı Verenler:

**Tamer ARDA
Lale ÇAKTI**